

LEGENDA

- silnice I-III. třídy
- železnice
- hudební místo s anotací
- Antonín Dvořák
- Jakub Jan Ryba
- Antonio Vivaldi
- Josef Suk st.
- Josef Kajetán Tyl
- dálnice
- další zajímavá místa
- Bedřich Smetana
- Václav Talich
- Ema Destinnová
- Ervina Benešová-Brokešová
- Jan Dismas Zelenka
- Josef Leopold Zvonar

ANTONÍN DVOŘÁK

SVĚTOVÝ, A PŘESTO STÁLE ČESKÝ SKLADATEL

Český skladatel, který úspěšně hostoval v různých evropských zemích, triumfální pak byl jeho tříletý pobyt ve Spojených státech amerických. Nejšťastnější byl ale doma, ve středních Čechách.

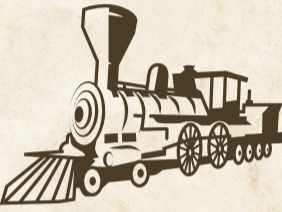
1. Nelahozeves: rodný dům i místo prvních koncertů

Slavný skladatel se narodil v Nelahozevsi v domě, který byl zároveň i hospodou. Od dětství byl zvyklý pracovat, jako prvorozený syn měl převzatou hudební a hosiňskou živnost. Neštěstí jeho otec byl i muzikant a synova hudebního talentu si všiml. Dal jej učit na housle a už brzy hrával Antonín při vesnických tanečkáckách. A nejen tam, jedno z prvních vystoupení měl v kostele sv. Ondřeje přímo proti jeho rodnému domu.

Ve Dvořákově rodném domě můžete navštívit moderní interaktivní výstavu plnou hudby. Seznámíte se tu s jeho životní a profesní cestou ze skromných poměrů v dětství až k celosvětovému uznání. Jen pár kroků odsud najdete **Poesiomat**, přístroj připomínající periskop, kde si po zatočení klikou poslechnete dvacet Dvořákových hudebních děl, ale také básně, jimiž se skladatel při svém komponování inspiroval. Z Nelahozevsi lze dojet naučnou **Dvořákovou stezkou** podél řeky a železnice do Kralup nad Vítavou. Stejnou cestou chodívali Dvořákové do Kralup k příbuzným a tady vznikala skladatelova celoživotní láska k vlakům.

☆ Zajímavost: Antonín Dvořák už od dětství miloval vlaky. Jeho zálibu pravděpodobně vzbudily dětské zážitky ze stavby železnice procházející Nelahozevsi. Železnici byl téměř posedlým – pečlivě studoval jízdní řády a na nádražích často debatoval se strojvůdci. Fascinovala ho dokonale složitých lokomotiv. Veli si přesnou evidenci rychlíků z Prahy do Vidně! Když pobýval v Praze, pravidelně ráno chodíval nad tunel k hlavnímu nádraží a zapisoval si vlaky, které odsud vyjížděly.

2. Zlonice: zrození skladatele

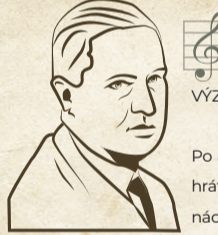
Do Zlonic nedaleko Slaného poslali rodiče dvanáctiletého Antonína ke strýci, snad aby se vyučil řezníkem. Tady mu však osud přivedl do cesty učitele a muzikanta **Antonína Liehmanna**, který začal rozvíjet Dvořákův hudební talent. U něj se učil hrát nejprve na housle, následně na klavír a varhany. Ve Zlonicích můžete navštívit **Památník Antonína Dvořáka**, kde uvidíte mnoho předmětů ze skladatelova osobního vlastnictví, které muzeum věnoval jeho syn Otakar. Najdete tu i notový záznam Dvořákovy úplné první skladby či třeba rúžový sáteček, který daroval své první lásce Terince. V sousední **Varhanákovně** se pak ocitnete v bytě učitele Liehmanna, tak jak vypadal, když sem docházel na hodiny student Antonín.

☆ **Zajímavost:** Z dochovaných fotografií Antonína Dvořáka by se mohlo zdát, že to byl vážný, usedlý až zasmušilý muž. Opak je ale pravdou. Byl považován za podivínského výtědníka – velmi rád nosil nápadné oblečení, potpěl si na vesty a vázanky výrazných barev. A své nápady si zapisoval kamkoliv, co se zrovna naskýto, třeba i na manžety košil.

3. Vysoká u Přibramě: „Čitím se zde velice šťastným“

Dvořákové navštívili Vysokou poprvé, když byli pozváni na svatbu manželčiny sestry Josefiny s hrabětem Kounicem. Místo je natolik okouzlilo, že sem začali pravidelně jezdit na letní byt, a později už ve vlastní **vile Rusaalka** trávili s celou rodinou každoročně čas od jara do podzimu. Antonín Dvořák se zde mohl naplno věnovat komponování, stejně jako své další velké vášni – chovu holubů a také zahradničení a sadáření. Vstával časné a každý den začínal procházkou nebo účasti na mši v nedalekém Třebusku, dopoledne pak komponoval. Procházký, zpěv ptáček a klid přírody mu opravdu svědčily, ve Vysoké vznikly desítky jeho děl, mezi nimi např. symfonické básně podle Erbenovy *Kytice*, opery *Čert a Káča*, *Jakobín*, *Dimitrij*, *Armáda* a samozřejmě slavná *Rusalka*.

Novorenesanční zámek Vysoká u Přibramě – dnes **Památník Antonína Dvořáka** – je obklopen romantickým anglickým parkem se dvěma jezírky a lesem, kde se ukrývá třetí, **Rusačino jezírko**. Toto jezírko vzniklé po těžbě rašeliny, bylo inspirací pro operu *Rusalka*. Jeho temné vody, okolní les a páry z něj vyčázející probouzejí fantazii i dnes.

VÁCLAV TALICH

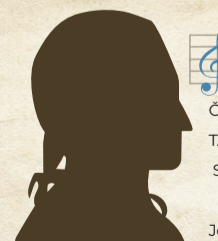
VÝZNAMNÝ ČESKÝ DIRIGENT

Po absolvování Pražské konzervatoře, kde se učil hrát na housle, se rozhodl stát dirigentem. Patnáct let sbíral zkušenosti na různých místech Evropy, působil v Miláně, Oděse, Tbilisi, Praze, Plzni a také v Lublani, kde se i oženil se svou ženou, slovinskou klavíristkou.

Dva dny po vzniku samostatného Československa dirigoval symfonickou skladbu Josefa Suka, čímž začalo jeho dvacetileté působení v České filharmonii, již pozvedl na prvotřídní orchestr. Za jeho vedení se v roce 1935 uskutečnilo i slavné turné orchestru po Francii, Belgii a Velké Británii. Dirigoval také historicky první živý rozhlasový přenos koncertu České filharmonie, při kterém v roce 1925 uvedl Smetanovu *Mou vlast*. V polovině třicátých let byl jmenován uměleckým vedoucím opery Národního divadla a zároveň vyučoval na Pražské konzervatoři jako profesor dirigování. Jeho práce měla jasný cíl, a tím byla nejvyšší kvalita za všech okolností a navzdory všem překážkám. Vždy prosazoval českou hudbu, a to i za druh světové války, kdy dala českých autorů uvést dokonce i v Německu. V době protektorátu se pokoušel zabránit zavření Národního divadla a nasazení jeho členů na práci v továrnách. Přesto byl po válce označen za kolaboranta a víc než měsíc strávil ve vězení. Poté se nakrátko k dirigování orchestrů vrátil.

4. Beroun

Život Václava Talicha byl již od 30. let minulého století spojen i se středoevropským **Berounem**. Pro odpočinek z cestování po světě i od náročných práce si tu v romantickém údolí Brdatka koupil **vílu** a i v dobách své největší slávy tu osobně pracoval na zahradě. Byl také vášnivým turistou. Místy, kudy sám chodil, se můžete projít po trase **naučné stezky Václava Talicha**, kde se na 11 zastávkách dozvíte fakta z Talichova života i zajímavosti o zdejším přírodě. Kopce nad **Talichovou vilou** (veřejnosti nepřístupná) zase prozkoumáte cestou po **naučné stezce Brdatka – Talichovo údolí**. Tady se pak můžete zastavit u **stromu Václava Talicha** – lípa srdčitá tu byla zasazena v roce 2023 u příležitosti 140 let od jeho narození. V samotném Berouně přímo na náměstí slavného dirigenta připomíná **busta** a také každoroční hudební festival **Talichův Beroun**. Součástí festivalu bývá i koncert v zahradě **Talichovy vily** a možnost prohlídky soukromé **památní místnosti**.

JAKUB JAN RYBA

ČESKÝ HUDEBNÍ SKLADATEL A MUZIKANT, TAKÉ UČITEL, JAZYKOVĚDEC, BÁSNÍK, SPISOVATEL I PŘEKLADATEL

Je autorem přibližně 1 500 hudebních kompozic různých forem i rozsahu, nejznámější je Česká mše vánoční, uváděná i pod názvem *Hej mistře*.

5. Rozmítal pod Třemšínem

Celý jeho dospělý život je spjat s **Rozmítalem pod Třemšínem**. Zde od svých 22 let působil jako osvicený učitel, používal moderní pedagogické metody a v dětech probouzel lásku k vědění i hudbě. Celou dobu svého učitelování si poctivě vedl školní deník, jehož oba dochované svazky jsou vystaveny v **Památníku Jakuba Jana Ryby v Podbrdském muzeu**. V místě, kde Rybova škola stávala, dnes najdete základní uměleckou školu. Jeho památku připomíná **památní deska** vedle vchodu. V Rozmítale

zastával také pozici ředitelů kúru – regenschoriiho. Jako aktivní hudebník (hrál na housle, varhany, klavír i violoncello) vychoval desítky malých muzikantů. V městském **kostele sv. Jana Nepomuckého**, kde často hrával, se dochovala litinová deska s jedním z Rybových hesel: *„Abyš byl lepší, pozoruj denně své činy a zkoumej je.“*

Jeho **Česká mše vánoční** poprvé zazněla ve **farním kostele Povýšení sv. Kříže**. Varhany, na které Ryba sám hrál, jsou zde funkční dodnes a každoročně je můžete slyšet třeba na Štědrý den, kdy tu slavná skladba zaznívá. Na stěně kostela najdete i **památní desku České mše vánoční**. V těsném sousedství kostela můžete navštívit **hrob J. J. Ryby**. Skladatelovy ostatky sem byly přeneseny z nedalekého bývalého morového hřbitova, kde byl původně pohřben coby sebevrah. Dnes toto místo v polích označuje **kříž**. Nedaleko města, v lesích nad Voltuší, stojí **kamenná mohyla**. Připomíná místo tragické smrti J. J. Ryby. Na oslavu života a díla českého skladatele a pedagoga se v místech spojených s jeho životem pravidelně koná **Festival Jakuba Jana Ryby**.

BEDŘICH SMETANA

TVŮRCE JEDINEČNÉHO ČESKÉHO HUDEBNÍHO STYLU

Český hudební skladatel a dirigent, zakladatel novodobé české hudby. Snažil se vytvořit jedinečný český hudební styl – českou národní hudbu, čímž se zapojil do pozdního národního obrození. Jeho dílo je rozsáhlé, napsal 9 oper a mnoho orchestrálních a klavírních skladeb. Jisté se vám vybaví melodie symfonické básně **Vitava** z cyklu **Má vlast**, oslavujícího krásy české krajiny. Nejznámější jsou však jeho opery, *Prodaná nevěsta* svým úspěchem u publika i nás a v zahraničí překvapila i Smetanu. Zvláštní význam má pro nás opera **Libuše**, jejíž úvodní fanfary vítají při oficiálních příležitostech českého prezidenta.

6. Zámek Růžkov Lhotice: bezstarostné mládí a první lásky

V **barokním zámku** nedaleko Čechtic žila Smetanova rodina osm let, mladý Bedřich zde však trávil jen prázdniny, protože v té době již studoval na gymnáziu. Jako původně městecké dítě tady poznával skutečný venkovský život a také prožíval první lásky. To se otkislo i v hudbě, kterou už začínal komponovat. Slavně jsou jeho radostné, svěží polky **Jirfínková** a **Lousina**, věnovaná sestřenicí Louise, do níž byl zamilovaný. Dnes je v zámku **expozice Muzea Podblanicka „Kraj tónů. Podblanicko v dějinách hudby“**, představující zdejší kraj jako místo, které navštěvovaly nebo se zde narodily významné osobnosti české a evropské hudby. Část expozice je věnována Bedřichu Smetanovi, uvidíte tu třeba partitury i dva jeho klavíry.

7. Benátky nad Jizerou: učitelem hudby v hraběcí rodnině Thunů

Po studiích v Praze se Smetana rozhodl věnovat hudbě. Finanční problémy rodiny ho přivedly k práci učitele hudby u hraběte Felixe Leopolda z Thun-Hohensteinu. Na **zámku v Benátkách nad Jizerou**, kde přebýval, se Smetana stal součástí aristokratického prostředí, setkal se s významnými osobnostmi a začal rozvíjet svou kariéru. V obnoveném **zámeckém divadle** se pak podílel na provedení divadelních představení. V **Muzeu Benátecka** mají jednu výjimečnou památku na Smetanu. Je jí **sádrová busta** od sochaře Strachovského, která jako jediná byla zhotovena ještě za skladatelova života. Kromě toho je v místnosti, kde Smetana pobýval, vytvořena **památní síň** vybavená původním nábytkem.

8. Obřívství, Lamberk: seznámení a svatba s druhou manželkou

Krátce po smrti první manželky Kateřiny přijel Smetana na **Lamberk**, dnešní část obce Obřívství. Tady se v rodině správce obřívského panství Ferdinandovi seznámil s jeho dcerou Bettinou. Její krása, uslechtilost i nemalé vzdělání ho okouzily natolik, že se do dívky mladší o šestnáct let zamiloval a již po měsíci jí požádal o ruku a o rok později byla na Lamberku svatba. Pro ni také zkomponoval známou **Bettinu polku**.

☆ Zajímavost: V době, kdy pobýval na Lamberku, začal skládat svoji nejslavnější operu *Prodaná nevěsta*. Život obyčejných lidí v malé více ho silně inspiroval. Splnil si tak svůj sen vytvořit národní ko-

ERVÍNA BENEŠOVÁ-BROKEŠOVÁ

TECHNICKY NEJDOKONALEJŠÍ HOUSTLIŠKA ČESKÉ HUDBY

Vystupovala s předními orchestry a podnikla i několik zahraničních turné.

11. Rozmítal pod Třemšínem

Po svatbě se spisovatelem Karlem Josefem Beněšem se usadila v **Rozmítale pod Třemšínem**. Za druhé světové války se oba manželé aktivně účastnili odbojové činnosti. Po převratu v roce 1948 se však stáhli do ústraní v Rozmítale, kde se rádi zapojovali do kulturního života. Na jejich bývalé vile je dnes umístěna **památní deska**, zajít můžete i na místní hřbitov ke **hrobu** významné houslistky a jejího manžela. Rozsáhlou pozůstalost manželů pak spravuje Památník Antonína Dvořáka ve Vysoké u Přibrami.

EMA DESTINNOVÁ

OPERNÍ PĚVKYNĚ, JEDNA Z NEISLAVNĚJŠÍCH SVĚTOVÝCH SOPRANISTEK

Česká rodačka si svou slávu vydobyla nejprve v zahraničí, zpívala na největších světových scénách, celkem padesát velkých rolí. Publikum ji milovalo, byla velmi společenská a inteligentní, ovládala několik jazyků, dokonce v němčině vydala básnické sbírky.

12. Zámek Soutice

Do Čech se vracela o prázdninách, dovolenou často trávila i v Posázaví na **zámku Soutice**. V **Muzeu Soutice** si můžete prohlédnout expozici věnovanou zámku i operní pěvkyni.

13. Křečovice

V Křečovicích, kde se Josef Suk st. narodil, můžete zavítat do domu, v němž strávil podstatnou část svého života – nyní **Památník Josefa Suka**. Sem se vracel z náročných koncertních turné, tady nacházel klid a komponoval. Nedaleko, u kostela, je umístěn **Sukův hrob** s výrazným náhrobkem ve tvaru lyry. Na okraj obce se pak můžete projít **alejí Josefa Suka k jeho pamětní mohyle**.

14. Sedčičany

V nedalekých Sedčičanech navštívte **Sukovu síň v Městském muzeu Sedčičany**. Vyrazit odsud můžete i za turistikou – na cykloturisty čekají dva **Sukovy okruhy**, pěší turisté si **Sukovou stezkou** projdou skladatelova oblíbená místa. Josef Suk st. byl čestným občanem Sedčic, proto tu najdete i **náměstí a kulturní dům** jeho jména. Pravidelně se zde koná hudební festival **Sukovy Sedčičany**.

V české hudební historii je ještě jeden hudebník stejného jména – je jím skladatelův vnuk **Josef Suk mladší** (1929–2011), český houslista, sólista České filharmonie a také pravnuček Antonína Dvořáka.

ANTONIO VIVALDI

ITALSKÝ HUDEBNÍ SKLADATEL A HOUSLOVÝ VIRTUOS

Spojení slavného italského skladatele s Čechami je překvapivé, bylo však velmi intenzivní. Během deseti let sem přivezl šest operních představení, z toho dvě byla zkomponována přímo pro Prahu.

15. Zámek Křinec

Vivaldi byl osobním přítelem českého hraběte Václava z Morziny a na jeho **zámku Křinec** i pobýval, dokonce zde řídil zámeckou kapelu. A svoje nejslavnější dílo **Čtvero ročních období** hraběti z Morziny věnoval.

JOSEF KAJETÁN TYL

VÝZNAMNÁ OSOBNOST ČESKÉHO NÁRODNÍHO OBROZENÍ

Český dramatik, herec, režisér a novínář, jedna z nejdůležitějších postav českého divadla a kultury 19. století.

V jeho dílech se často objevovala národní témata a sociální otázky, i proto byl publikem tak milován. Mezi nejznámější hry patří *Strakonický dudák*, *Paličova dcera* a předčesví *Fidlovačka* aneb *Žádný hněv a žádná rvačka*, ve které poprvé zazněla píseň **Kde domov můj**, jež se později po vzniku samostatné republiky stala naší hymnou.

16. Kutná Hora

V **Kutné Hoře** můžete navštívit **Tylův dům**, jenž je součástí Českého muzea stříbra. V tomto rodném domě J. K. Tyla najdete expozici věnovanou jeho životu a dílu. Jeho jméno nese i **Městské Tylovo divadlo**.

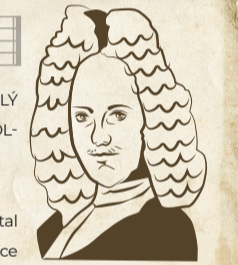
JAN DISMAS ZELENKA

ČESKÝ MUZIKANT A SVĚTOVĚ PROSLULÝ HUDEBNÍ SKLADATEL OBDOBÍ VRCHOLENÉHO BAROKA

Rodák z **Louňovic pod Blanikem** dostal základy hudebního vzdělání od svého otce – místního kantora a varhanika. Po pražských studiích odešel do Drážďan, kde působil jako dvorní skladatel saského kurfiřta. Jeho tvorba obsahuje převážně duchovní hudbu, vytvořil 205 skladeb, které se vyznačují bohatou harmonií, technickou dokonalostí a hlubokým emocionálním nábojem. Celé jeho dílo však bylo výlučně majetkem panovníka a nikdo tyto skladby nesměl hrát či opisovat a to ani samotný skladatel. Tak bylo na více než sto let zapomenuto. O znovuzrození J. D. Zelenky se zasloužili až **Bedřich Smetana**.

17. Louňovice pod Blanikem

V Louňovicích, na místě, kde stával jeho rodný dům, můžete dnes zajít k **pomníku Jana Dismase Zelenky**. Jako pocta slavnému hudebníkovi je v městech a obcích Podblanicka a Posázaví pořádán **hudební festival Podblanický hudební podzim**.

JOSEF LEOPOLD ZVONAR

ZAKLADATEL HUDEBNÍ PEDAGOGIKY

Český hudební skladatel, hudební teoretik a spoluzakladatel pěveckého spolku Hlahol. Přestože byl autorem mnoha skladeb, mezi kterými jsou i dvě opery, mše, sonáty a komorní skladby, nejznámější je jeho zlidovělá píseň **Čechy krásné, Čechy mé**, o níž se dokonce uvažovalo jako o možné národní hymně.

18. Kublov

Zvonaře si můžete připomenout v jeho rodné obci **Kublov na Křivoklátsku**. Všemi místy spojenými s jeho životem projdete po **naučné stezce**. Uvidíte **rodnou chaloupku** a v budově školy si po předchozí domluvě můžete prohlédnout **památní síň**. V centru obce najdete také zajímavý **pomník** v pseudogotickém stylu, vyrobený z litiny v nedalekých železárnách. **Nová naučná stezka Po stopách J. L. Zvonaře** vás dovede až na blízký, bájejný opědřený vrch Veliz, kde je **skladatelův hrob**. Cestou se na 11 panelech dozvíte zajímavosti nejen z hudebníková života, ale i o významu Velizu či třeba o historii Kublova. Čekají vás i krásné výhledy, například na Brdy.

Střední Čechy

Středočeský kraj

ADRESA

Turistické informační centrum
Středočeské centrály cestovního ruchu
Husova 156/21
Praha 1 – Staré Město

KONTAKT

Tel.: +420 720 839 204

E-mail: info@sccr.cz

Sledujte nás pro další inspiraci

Ydavatel:
© Středočeská centrála cestovního ruchu
Praha 08/2025 | 2. vydání | Neproděné

www.strednicechy.cz